

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента

Дегтярьової Нелі Валентинівни

на дисертацію **Дубинського Віталія Олеговича** на тему:

«Формування готовності майбутніх учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів на засадах цифрового підходу»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності

015 Професійна освіта (цифрові технології) галузі знань **01 Освіта**

Актуальність теми наукового дослідження. Глобалізація в цифровій галузі та завдяки цифровій галузі сприяє швидкому доступу до інформації, обміну даними, доступу до актуальних наукових досліджень, співпраці різних фахівців та установ чи організацій. І, разом з тим, так же швидко відбувається поширення дезінформації і охоплює таку ж велику аудиторію, маніпулювання даними стає простішим, вплив на психологічний стан людини, яка знаходиться в складних умовах, зокрема в умовах війни, відмічається збільшення кіберзлочинів. Тому актуальним і важливим є готовність майбутніх учителів інформатики розвивати навички цифрової безпеки у учнів, готувати їх до протидії усім можливим негативним наслідкам глобальної інформатизації. Відсутність системної підготовки вчителів інформатики є проблемою, яка потребує рішення саме зараз. Отже, обрана Дубинським Віталієм Олеговичем тема дисертаційного дослідження «Формування готовності майбутніх учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів на засадах цифрового підходу» є актуальною та суспільно-значущою.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертантом Дубинським В.О. розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів на засадах інформаційного підходу; уточнено поняття «готовність учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів»; охарактеризовано структуру, розроблено діагностувальний інструментарій та

систематизовано рівні готовності вчителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів. Також дисертантом впроваджено у процес професійної підготовки майбутніх учителів інформатики спецкурсу «Цифрова безпека у навчальному середовищі»; розроблено методичний супровід до курсу, експериментально перевірено діагностичний інструментарій для визначення рівнів готовності майбутніх учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується результатами дослідження. Мета дисертаційної роботи чітко визначена і полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності модуля формування готовності майбутніх учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів на засадах інформаційного підходу.

Наукові положення є взаємопов'язаними, логічно послідовними та висновки, що сформульовані на основі дослідження, є обґрунтованими. Опубліковані роботи містять основні результати дослідження.

Апробація результатів дисертаційного дослідження здійснена на наукових, науково-методичних і науково-практичних конференціях та семінарах. На міжнародних заходах: «Вектори розвитку науки, освіти, технологій і суспільства в умовах глобалізації» (Полтава, 19 жовтня 2023 р.); «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця» (Суми, 7-8 грудня 2023 р., 5-6 грудня 2024 р.); «Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід» (м. Суми, 17-18 травня 2024 р.); «Інформаційні технології в соціокультурній сфері, освіті та економіці» (Київ, 2024).

Матеріали дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри інформатики, науково-методичних семінарах Лабораторії

використання інформаційних технологій в освіті Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (2023-2025 рр.).

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка про впровадження № 542/1 від 21.02.2025), Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (довідка про впровадження № 01/10-244 від 17.03.2025), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка про впровадження № 470/01 від 14.03.2025).

Значення для науки і практики отриманих результатів полягає у встановленій практичній значущості дисертаційного дослідження та науковій новизні. Відзначаємо ґрунтовний підхід до дослідження наявних проблем підготовки майбутніх учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів, а також деталізований опис розроблених критеріїв сформованості готовності майбутніх учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки у учнів. Результати роботи можуть бути корисними науковцям, викладачам та здобувачам при дослідженні даної проблематики або дотичної до неї, для розширення переліку вибіркових дисциплін, розробки програм підвищення кваліфікації вчителів у системі післядипломної освіти.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Наукові результати та висновки дисертації є обґрунтованими. Конкретний зміст та експериментальна частина дисертаційного дослідження підтверджує новизну та практичну значущість роботи. Дисертантом чітко окреслений науковий апарат дослідження. Мета і завдання є узгодженими зі структурою та висновками дисертаційного дослідження. Загальні висновки є чіткими, ґрунтуються на результатах та окреслюють зміст проведеного дослідження. Зміст роботи є логічним, послідовним і завершеним.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта в цілому, не заперечуючи самостійності та

унікальності дисертаційної роботи, доцільно висловити окремі зауваження і пропозиції, які було помічено в ході аналізу дослідження.

1. Віталій Олегович відзначає інтеграцію цифрової безпеки в курси з методики навчання як один з можливих напрямків модернізації програм підготовки вчителів. Виникає питання чи досліджувався зміст робочих програм/силабусів з методики навчання інформатики у проаналізованих ОП закладів вищої освіти і чи з'ясовано наявність або відсутність теми підготовки з цифрової безпеки чи близьких до неї?

2. В роботі наводиться термінологічний аналіз понять «кібербезпека» та «цифрова безпека». І також зауважено, що інформаційна безпека є більш широким поняттям. Проте надалі дана думка не обґрунтовується. Вважаємо, що такий аналіз був більш повним при розгляді ієрархії усіх трьох понять.

3. В роботі наведено перелік відеороликів, фільмів, що пропонувалися під час проведення експериментальної складової дослідження здобувачам. Залишеними поза увагою є курси неформальної освіти з цифрової безпеки. Цікавить думка автора, чи не посилили би реалізацію принципів системності, актуальності та міждисциплінарності курси неформальної освіти в контексті даного дослідження?

Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях. Основні наукові положення змісту дисертаційної роботи висвітлено в 3 наукових роботах, опублікованих у фахових виданнях України, в 1 статті у закордонному виданні, 1 науковій публікації розміщеній у виданні, що індексується наукометричною базою Scopus, в 5 матеріалах апробаційного характеру.

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам. Дисертація Дубинського Віталія Олеговича на тему «Формування готовності майбутніх учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів на засадах цифрового підходу», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (цифрові технології) галузі знань 01 Освіта є самостійним завершеним науковим дослідженням. Робота має наукову новизну, практичну значущість, є актуальним і затребуваним

результатом дослідження у вказаній галузі. Положення дисертації науково теоретично обґрунтовані, запропоновані практичні напрацювання, статистично доведено достовірність експериментальної частини дослідження.

У цілому представлена до захисту дисертація Дубинського В.О. «Формування готовності майбутніх учителів інформатики до розвитку навичок цифрової безпеки учнів на засадах цифрового підходу» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 (зі змінами) від 12 січня 2022 року, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 015 Професійна освіта (цифрові технології).

Рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри інформатики
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Неля ДЕГТЯРЬОВА

